

دایکه شووری شاخدار

ده ساندراره . خوین رشتن روژ به روژ زیتر ده بوو . هوش له میشکی مرودا نه مابوو . کهس نه بوو ناو بژی دوژمنان بکا . ژیرترین و چاترین کهس نه وه بوو هیرشی توندوله ناکا و بکاته سهر دوژمن و گوره و بچوکیان بکوژی و مهور مال و کلوریان تالان بکات .

له دارستانه که بالنده یه کی سه یر په یدابوو بوو ، شه وان تابه یان به ده نگیکی مرویانه ی سه یر ده بچریکاندو ، له م چل بوو نه و چل ده فریو نا هونالینی ده کرد ، ده یگوت : « کاره ساتیکی که وه ده قهومی کاره ساتیکی که وه ده قهومی » . نه وه بوو قهوما نه و روژه توقینه ره هات .

نه و ی روژی هوزی قهره غیزی که نارنشین ، سهررداری کوچکردویان ده ناشت . کولتشه سالانیکی دوورو دریز سهررداری هوزبوو ، هاوبه شی له زور تالان و برویان کردو له که له که شهران دا بریندارکرا به لام له مه یدانی جه ننگ نه مرد کات و ساتی مه زگی هات . هاوتیره کانی دوو روژیان له شه بژیو شین و گریان به سه بربرد . سهری سینه مین کو بوونه وه به خاکی بسپرن . به پنی ریو ره سمی باب و باپیران ، ده بواپه تهرمی سهررداری هوزدهم ودهم که نار ، به نیودول و نشیوان بو دواپین نارامگای هه لگی رابا . تاره کو گیانی کوچکردوو له بلندایی په وه مالئاوایی له ئینیسای دایک کردبا . « ئینی ، یانی دایکو ، « سای ، واته ناوه پرویان رووبار . بو نه وه ی گیانی نه و بو دواچار گورانی ئینیسای بچری :

ئینیسای ، رووبار هه یه له تو فراوانتر بی ؟

ئینیسای ، خک هه یه له تو دلگیرتر بی ؟

ئینیسای ، کاره سات هه یه له تو قولتر بی ؟

ئینیسای ، خواست هه یه له خواستی تو بالاتر بی ؟

رووبار نییه له تو فراوانتر بی ، ئینیسای .

خک نییه له تو دلگیرتر بی ، ئینیسای .

کاره سات نییه له تو قولتر بی ، ئینیسای .

نه مه له سهر ده مینکی کوندا روویداو . روژگاری زوو ، نه و ده مه ی سهرزه مین دارستانی پتربوو له گژوکیا ولاتی مه - وی زیتربوو له وشکایی . هوزیکی قهره غیزی له که نار رووباریکی که وره و سازگار ده ژیان . نه و رووباره پنی ده گوترا ، ئینیسای ، له شوینیکی دووره ده ست ، له سیبیریاهه مه نده قولاً لیره وه بو نه وی به سواری نه سب سئ سال و سئ سنگی پنی ده وی ، نیستا نه و رووباره « یینی ، ناوه . به لام مه نگینی پنی ده گوترا « ئینیسای ، بوینی نه و کاته گورانی یه که هه بوو ده یگو :

ئینیسای ، رووبار هه یه له تو فراوانتر بی

ئینیسای ، خک هه یه له تو دلگیرتر بی

ئینیسای ، کاره سات هه یه له تو قولتر بی

ئینیسای ، خواست هه یه له خواستی تو به رزتر بی

رووبار نییه له تو فراوانتر بی ئینیسای

خک نییه له تو دلگیرتر بی ئینیسای

کاره ساتی نییه له تو قولتر بی ، ئینیسای

خواست نییه له خواستی تو بالاتر بی ئینیسای

ئینیسای ناوه مابوو . زور نه ته وه ی جیا جیا له که نار نه و رووباره ده ژیان . سه باره ت به ناکوکی و ناته بایی بی برانه وه یان ژیانان دژوار بوو . دوژمن له که لیک لاره هوزی قهره غیزیان . ده وردابوو . جاریک نه م و جاریک نه و به سهریان - اده دان . که رگیزی خوشیان په لاماری خه لکیان ده دا . بیاویان ده کوشتن مالیان ده سوتاندن ، تالان و برویان ده کردن . هرچی به رده ستیان که وتبا ده یانکوشت . نه مه حال و حسینی نه و زه مانه بوو . مرو به زه ی به مرو نه ده هات . مرو مروی - ده کوشت . کار به پاده مینی که یی کهس نه ما ده غل و دان بچینی و مه بومالات په ره رده بکا و بچینه راوی . ژیانی به تالانکاری که له ک هاوسانتر بوو . دی وده کوژی و تالان ده کا . نرخی کوشتن به خوین ده دراره و توله به توله ی که وره تر

خواست نيبه له خواستی تو بالاتربنی ، ئینیسای .

دهبوايه له سهر گردی ناشتن . له تهنیشت گوږه کي ، سهردار هوږيان له سهر سهران راگرتبا بو شه و هی له هرچوارلوه خه لک ببینن . « شه و روږبارو ، شه و ئاسمان و شه و ش خاکی تویه ، شه و شه ئیمه یی ، هاو ره گزی تویین ، هاتویین بو دوا یی جار به ریت بکین و مالئاوا بیت لی بکین و هتوش به نارامی لئی پاکشی کیله به ردیکیان له سهر گوږه کي ده چه قاند تابیی به یادگار بو شه و هکانی داهاتوو .

روژانی ماته می و ترم ناشتن ، دهم و دهم که نار هوږی قهره غیزی ره شماليان یه که یه که له تهنیشت یه که هله دها . تاهه رماله ی له بهر کوسپه ی خوی ته رمی سهردار هوږ به پری بکا کاتیک ترم هله دها گیرا . هه رمالیک ئالای سپیی پر سه هه ل بداو بداته شین و گریان و دوا یی ترم بکوی له که ل شه وانی تر به ره و ره شماليکی تر ، که شه وانی شه دها اندا شین و گریان و ئالای پر سه یان هله دها تا به کوتایی ریی و گردی ناشتن ده که یشتن .

شه و به یانییه روژ که یشته تاقی ئاسمان ، هه موو شه سپاییک کوک و ته یارکرا گوچان به رزکرانه و هه له سهر و شه ویشه و هه کلکی هیستر له سهر یم هله درا . چه که ره سته ی شه پری سهردار هوږ - له شیرو مه تال به رزکرانه و هه شه سپه کي به پو شاکي شه ر داپوشرا زوږناژهن ناماده بوون ئاوازی شه ر بژهن و ده هو ل کوت رمبه له ده هو ل هه ستینن . تاکو هه موو لایه کی جه نگی لی « تایگا » به ه ژئی . په ره و ل بفرین و وه که گه واله هه و ر ئاسمان بته نن و به نا هونالینه و هه خول بخون تاکو درنده و کیوی به فیشکه و نه ره نه ر بده نه بی شه لان و جه نگی لستان و ، تاکو چله گیا له سهر زهوی سهری دابنه وی و کرپوش بیا تاکو که ژو کیو له شوینی خو یان بترازین .

ژنان ده گریان و پرچیان ده پراننده و هه ، فرمی سکی که رمیان بو سه روک کولتسه هله دها و هه راند . « جیغیتی » له سهر یه که شه ژنو روږه نیشتن و له ته رمی کوچکردو و دهنه و یین و ده یانها و یشته سهرشانی به هیزیان . خه لک هه موو ناماده بوون و چاوه پرانی ته رمی سهردار هوږ بوون ، له لایه کی دارستانه که شه و هه قوربانی راگیرا بوون : نو شه سپ و نو گامیش و نو نوی له کاوږه دابه سته بو پایه داری جوانه هرگ

ده کوژرانه و هه .

لیره و هه له نا کاو روودایی کتوبر هاته پی شه و هه ، که که س چاوه پری نه کردبوو . هه چه ند رکابه ری نیوان خه لکی ئینیسای تاوی ساندبا ، باونه بوو ، کاتی ناشتنی سهردار هوږ که س به سهر دراو سیدابدا . نیستاش وا دوژمن به پیدزکه هاتوون و له که ل گه ردی به یانیان له هه موو لایه که وه که ماروی دابوون . له کاتیکدا که شه وان به په ژاره و ماته می یه و هه و هه ستابوون . قهره غیزی له هه موو لایه که وه دهر په رین ، که س دهر فته ی و هی نه بوو خوی باویته سهر زین و دس بداته چه که . کوشتاریکی بی وینه رویدا هه موو له سهر یه که کوژران . شه مه داووده هو یه که بوو دوژمن بووی نابوونه و هه تاکو هوږی قهره غیزی به ده ست لی و هه شان دنیک پاکتاو بکن ، ئاسه واریان لی بپر نه و هه تاکه س نه بی شه و کوشتاره ی له بیر بمینی و توله ی و هه برگیرته و هه . بو شه و هی روژگار به نوکی رمب شوینه واری کوږ بسپرته و هه ، شه مه ش هه رو ابوو .

له دایک بوونی مروو په روه رده بوونی کاتی زور ده وی به لام به چاوترو کاندنیک له ناو ده بری . زور که س شه نگاوتران و له گو می خوین که وزین . زوری تر له تر سی شیرو تیر خو یان به ناوی داداو له نیو شه بو لی ئینیسای نقوم بوون ره شمالی قهره غیزی پاش شه و هی ناگریان به رد را بوونی ، به دریزایی روږبارو به لاپالی گردو هه ل دیران گریان سه ند . که س دهر فته ی هه لاتنی چنگ نه که وت . زیر و و حیان لی نه ما هه موو شتی که خاپو رو و ویران کران و سو تینران . لاشه ی کوژراویان به چومی ئینیسای داوا . دوژمن هه له هه ی شادمانیان هه لدا : « نیستا شه و خا که بووه هی ئیمه نیستا شه و لیره واران هه بوونه هی ئیمه ، نیستا شه و میگه لانه بوونه هی ئیمه » .

دوو مندال - کوږو کچیک - دوو مندالی بزوزی چه توون ، له سبه یی و هه به دزی دایک و باوکیان له مال ده رچوویوون بوچه نگی له نزیکه که . تا چله زه یزه فون بپرین و سه به ته ی لی دروست بکن به که مه خافلا بوون و ناگایان له خو برابوو که و تپوونه ناوه ندی چه بی شه لانه که کاتیک هه راوزه تایی کوشتاریان هاته گو یی به پرتاو به ره و مال گه رانه و هه . که سیان به زیندوویی نه دیت نه دایک نه باوک نه خوشک نه برا ، دوو مندالی بی

ملو بی که سوکار مانه وه ده گریان و له ناگرو په ردوو بو ناگرو
به ردوو رایان ده کرد . زینده واریان لی نه مابوو له ماوهی تاکه
سه عاتیکدا بی نه وا بوون . له دوره وه هه ورو شریته ی توژ
به دی ده کرا . دوژمن مه رومالات و نه سپ و گارانیاں به پیش
- ابوون و هه لیاں ده پیچان که له تالانکاری به خویناوی به که یاندا
چه نگیان هینا بوون .

دو منداله که توژی پنی نه سپانیاں به دی کرد و هه لیاں
کرده غار . ده گریان و هه نسکیان ده دا . ته نیا مندال به و په نگه
رفتار ده کن . له جیاتی نه وهی خوین له چاوی دوژمن
و هشین ، به دوویان که تبوون بو نه وهی به ته نی نه میننه وه . بو
نه وهی له و شوینه ویران و شوومه دور که ونه وه . کوپو کچه که
- هستی به کتریان گرتبو و به دوا ی دوژمن که و تبوون
- هپارانه وه به جی یان نه هیلن و له گه ل خوین بیان بن .

کچه و کوپه که بی هوده غاریان ده دا . به دوژمن
پانه ده گه یشتن ، له ماندویتی خوین له سه ر زهوی که وتن و
نه ده ویران سهیری ده ورو به ریان بکن . ده ترسان له شوینی
خوین ببزوون له باریکی ته نگو نالوژدا ده ژیاں به کتریان گرت
بلوه شوخه و بردیانیه وه .

هه روا به خو پایی نه یان گوتوه هیتیم حوت روحه
شهویان به هیمنی به سه ر بردوو له دارستانه که درنده و کپوی
توخنیاں نه که وتن . که له خه و رابوون به یانی بوو ، چیشته نگاو
- مره و شاهه ، چوله که ده یان جریواند . رابوون و به شوین
سوژمنان که وتن . له ربیی میوهی دیمیاں کوکرده وه . رویشتن ،
رویشتن . دوو پوژان پویشتن ، سه ری سییه می له سه ر
چیایه کی بلند و هستان . سه رنجیان دا . له خواره وه ، له بن
چیا ، له میرگیکی سه وزدا هه رایه که شاهه نگو به زمیکه چ
- شماليک هه لدرابوو ، چ ناگریک کرابوو . بی نه ژمار . نه و
نکرانه خه لکی زوریان له دور نالابوون . له ژماره نه ده هاتن
کچان له ناو جولانه ده هه ژانه وه و بالوره یان ده گوت . زورانباز
خه لکیان و هپیکه نین دینا . وه ک باز له یه ک ده وروکان و سواری
ملی یه ک ده بوون و پشته یه کتریان له عارد ده دا و له خو لیاں
- ده که وزاند نه مانه دوژمن بوون شاهه نگی سه رکه و تنیاں ده گپرا .

کچه و کوپه له سه ر تروپکه چیایه که وه ستابوون
بی نه وهی زات بکن بچه پیش . به لام ته واو حه زیان ده کرد
له بهر ناگر بوهستن بوون و به رامه ی گوشتی برژاو ناوی له زار
ده هینان .

دو منداله که نه یان توانی زیاتر خو بگرن و ورده و ورده له
چیاکان هاتنه خوار ، به زمگیره کان له هاتنی منداله کان سه ریان
سو پماو ، ده وریان لیدان :

- شیوه کین ؟ له کوپوه هاتوون ؟
کوپو کچه که وه لامیاں دانه وه :
- برسیمانه ، شتیکیان بده نی بیخوین .

له شیوهی ناخاوتنیاں تیگه یین نه مانه کین . بووه هه روا
زه نا زه نا و مشتومریکی توند که و ته نیوانیاں . نه مانه پاشماوهی
به ره ی دوژمنان ، نایا ده سه به جی بیانکوژن ، یان بیانبه نه لای
خانی سه ردار هوژ ؟ له کاتیکدا نه وان خه ریکی کیشمه
کیش بوون ، هه ندیک نافرته تی دل و ده روون نه رم ده رفه تیات
چه نگه که وت و دوو پارچه گوشتی برژاوی هیستریان خزانده نیو
دهستی منداله کانه وه . بردیاں بو کن خان . منداله کان
له خواردن نه ده که وتن . بردیاں بو تاو لیکي سووری گه وه .
پاسه وان به ته پشوی زویونی رووته وه له بهر ده رگا
وه ستابوون . هه و الیکي پر مه ترسی که و ته وه ، نه ویش هاتنی
منداله کانی سه ر به هوژی قه ره غیری بوو ، که له شوینیکی
که سه نه زانه وه هاتبوون . نای نه وه چی به ؟ تیکرا ده ستیاں له
جریبتازی و به زمگیران هه لگرای شاهه وهی خه لکه که به
هه له داوان به ره و ره شمالي خان جمین . نه و گاته خان له ته ک
که وه جه نگاهه رانی له سه ر سه رینیکی سه بی به ره نگي شیر ،
رویشتبوو . شیري ماین و هه نگوینی فرده کرد . گوپی بو
لاوژو به سه تی پیا هه لدان هه لخشتبوو . کاتیکي خان هو ی
هاتنی خه لکه که بی زانی ، گرژوتوپه بوو نه پانندی : « چون
ویراتان هه راسانم بکن ؟ نه دی نیمه سه رپاکی هوژی
قه ره غیزیمان قه نه کرد ؟ نه وی نه مکردن به فه رمانه وهی
نینیسیای تاهه تایه ؟ بو چی به پراکردن هاتونه ته لام و ده ستان
به خودا شو پرکردوته وه هه ی ترسنوکینه ؟ سه یرکن کی
به رامه رتان و هه ستاوه هسه یه خان بانگی کرده ، پیره ژنی شه له ی

روولۆچاوی . کاتیک پیره ژن له نیوان ئاپۆره ی خه لکه که وه هاته
پیش . خان فرمانی پیدا :- بۆ لیره واره که یان ببه ، کاریکی
وابکه ریو ره چه له کی هۆزی که رگیزی ئه بریته وه ، ناو
ناتۆره یان تاهه تایه کویر ده بیته وه بپۆ پیره ژنه شه له ی روو
لۆچاوی چیم گوتی وابکه

پیره ژنه شه له ی روو لۆچاوی ملی بو ئه وه فرمانه که چ
کردو ، دهستی کوپو کچه منداله که ی گرت و دوری
خستنه وه . به نیوجه نگه لستانه که دا دور رویشتن . تا له
به رزایی یه کی هه زار به هه زاره وه به گوئی رووباری ئینیسای
که یشتن لیره پیره ژن منداله کانی وه ستاندنو ، له سه ر
هه لدیره که به ته نیشته یه کی راگرتن و پیش ئه وه ی هه لیان بداته
خواره وه گوتی :

- ئه ی رووباری ئینیسای مه زن ، نه گه ر جیات تی به اوین ،
وه کو پلووکه به رد له بنت نقوم ده بی ئه گه ر دارکاژیک سهد
سالیته تی فریده ن ، هه ره که چله دره ختیک رای ده مالی . ده ها
ئه و دوو دهنگه زیخه ، ئه و دوو دهنگه مرویه ش وه رگه . زه وی
به خویان ناگرئ ئینیسای هه رچه نده بو م نه یه ئه وه شت
به ی بلیم ، نه گه ر ئه ستیره بکرین به مرو ، ئه وا ئاسمانیان
به ی ته نگ ده بی ، نه گه ر ماسی بکرین به مرو ئه وا رووبارو
ده ریایان به ی ته نگ ده بی با ئه و دوو منداله ، به دوو گیانی
به ی گه ردو ویژدانیک مندالی یه وه ، ئه م دنیا ناهه مواره
به جی بیلن که هیشتا باورئ دزیو ره فتاری دزیو گلاوی
نه کردون . بو ئه وه ی کویره وه ری مرویان نه بینو
ده رده سه ریش به سه ر خه لکی تر نه هینن ده بیانبه بیانبه . ئه ی
ئینسای مه زن ...

کوپو کچه بچووکه که ده ستیان کرده گریانو
هه نسکدان . ئه وان قسه ی پیره ژنیان به لاره هیه گرنه نه بو له
کاتیکدا هه رته نیا تیروانینی هه لدیره که تو قانده بوونی له
ژیره وه ش شه پوله توره کان به یه کتر هه لده شاخان .

پیره ژنه شه له ی روو لۆچاوی وتی :

- بچکوله کانم بو دواين جار ده ست له ملی یه ک که ن و مالئاوایی
له یه کتر بکه ن هه ردوو ئه نگوچکه کانی گرتن تا له هه ورازه که وه
هه لیان بدرینی هه روا وتی :

- بمبورن بچکوله کان ، ئه مه کرده ی روژگاره هه رچه ندی
ئه وه ی ده یکه م به خواستی خوم نییه به لام بو ئیوه ئه مه چاتره .
هه رکه ئه م وشانه ی له زار ده رچوون ، له نیشته یه وه
ده نگیک هاته گوئی گوتی :

- راهه سه ته گه وره ژنی دانا دوو مندالی به سه ته زمان بی تاوان
مه کوژه .

پیره ژنه شه له ی روو لۆچاوی ئاوپرئ دایه وه له م سه یرو
سه مه ره یه زمانی گیرا پووانی شوریکه چاو که وره له به رده می
وه ستابوو چاو هکانی به خه م و په ژاره وه سه رنجیان ده دا
شوریکه سه بی به رهنگی مانگایه کی تازه زاو هه روک
حوشتریکه جوانوو به رزگی به توکیکی ره شی تاریک داپوشرا بوو
قوچه کانی شی هه رزه ی نه ت بوو سه رنجیان لی بده ی وه کو چره
ده وه نی پایز لک و پوپیان لی ده رچوو بوو گوانی پاک و لووس
به وینه ی مه مکی ئا فره تیک تازه مندالی بووی .

پیره ژنه شه له ی روو لۆچاوی گوتی :

- تو کی بوچی به زمانی مرویان داخیوی ؟
وه لامی دایه وه :

- من دایکه شوورم ، بویه به م شیوه یه داخیوم ، تا تیم بگه ی و
گوئی بو قسه کانم هه لخه ی .

- چیت گه ره که دایکه شوور .

- منداله کان به جی بیله ، ئه ی که وره ژنی دانا ، نکات
لی ده که م ، بیانده به من .

- باشه توچی یان لی ده که ی ؟

- مرو هه ردوو بچووکیان لی کوشتووم . دوو شووری وردیله
منیش بو خوم به دوا ی بیچواندا ده گه ریم .

- ده ته وی به خویان بگه ی ؟

- به لی ئه ی گه وره ژنی خاوه ن گوftar .

پیره ژنه شه له ی روو لۆچاوی بیکه نینی هاتی و گوتی :

- دایکه شوور ، تو چاکی تی فکریوی ؟ ئه مانه به چکه ی
مرون ، هه راش ده بن و بیچوو شووره ورده کانت ده کوژن .

دایکه شووره لامی دایه وه :

- که گه وره بوون بیچوو شووره بچووکه کانم ناکوژن ، من
ده به م دایکیان ، ئه وانیش ده بنه بیچووم چون ده ستیان ده چیته

کوشتنی خوشک و براکانیان ؟

پیره ژنه شه له ی روو لوچاوی سه ریکی باداو گوتی :

- کی ده زانی دایکه شوور ، تومرو ناناسی نه وان به زه بیان به گینه و هری دارستان نایه ته وه ته نانه ت به زه بیان به هاوپه گزی خوشیان نایه ته وه چه زم ده کرده نه م دوویی دایک و باوکه ت هئ سپیرم تاتی بگی من راستیم هئ گوتوی به لام مرو نه م دوو چوکه ش ده کوژن که واته تو بوچی خوت گوفتاری نه م در دو له لایه ده که ی ؟

- هر دوومنداله که ده به مه ولاتیکی دووره ده ست ، دهستی که سیان هئ پانه گا . نه ی که وره ژنی دانا به زه بییت به م چوکه دانه دا بیته وه . ری بیان به رده ، من ده به م دایکی خاوه ن نه م کی نه وان گوانم هر پوون ، شیرم ده گریه و ناره زووی چوکه دانه ده کا شیرم مندالی که ره که .

پیره ژنی شه له ی روو لوچاوی تاویک داماو که و ته هر کردنه وه یه کی قوول :

- باشه ، مادامه کی وایه ، هانی بیان به ولیره به دووریان خوه نه م بی دایک و باوکه دانه ببه بو ولاته دووره دهسته که ت به لام نه که ره ریگای دوورو دریز له ناو چوون و نه که ره ریگر کوشتیان نه که ره ی مرو پاداشتی چا که تیان به خراپه دایه وه ، نه وانه نیا گزاندنه له خوت بکه .

دایکه شوور سوپاسی پیره ژنه شه له ی روو لوچاوی کردو یوی کرده کوپو که چه منداله که و هئ گوتن :

- نیستان من دایکی نیوم نیوم نیومش بیچوری منن . ده تانبه مه ولاتی دوور له و شوینه ی ده ریای گرمی - نیسیک - کول - ده که ویتنه نیو کیوه به فرینه به سیره وار داپوشراوه کانه وه که و کوپه له خه نی خوشیا شاگه شکه بوون و به گورجی به دوا ی دایکه شوور ه لیان کرده غار . دوا ی نه وه شل و شه که ت بوون و پرزه یان له به - برا ریگاش دووره له ولاتیکی دنیا وه بو ولاتیکی تر . نه که ره دایکه شووری شاخدار شیر ی نه دابان و به له شی خوی گرمی دانه هینایان قه ت نه یان ده توانی نه و ماوه دوورو دریزه بر وون . به ییکی زور رویشتن که لیک له کونه هه واری نیسیسای به دوور که و تن هینده یان نه مابوو بکه نه ولاتی تازه یان

نیسیک - کولهاوین و زستان رویشتن ، به هارو هاوین و ، هایزو هاوین و زستانیکی تر ، هاوینیکی تر و هایزیکی تر به ناو لیرستانه نوستووه کان و بیابانی گرگرتوو و پیده شتی باستان و چیا ی هزار به هه زارو روویاری توند ره و رویشتن . که له گورک سه ری له دوو نان . به لام دایکه شووری شاخدار سواری پشتی خوی کردن و ، له درنده و کیوی ده ریازی کردن و به دووری خستن راوچی به سواری نه سپ و به تیره وه راویان نان و هاواریان ده کرد : « شوور به چکه ی مروی رفاندوه ! بیگرن سه ری له دوو نین » . - تیریان تی ده گرتن . دایکه شووری شاخدار له وانی زرگار کردن نه وه تیر تیژ پوتربوو ، ده چرپانده گوی یان : « وردیله کانم توند بمگرن . نه مه راوانانه » .

له کوتاییدا دایکه شووری شاخدار منداله کانی که یانده نیسیک - کول . له سه ره چیا یه که به سه رسامی یه وه وه ستابوون . نه و شوینه به زنجیره چیاوی به به فر داپوشراو دوره درابوو که و تبوه نیوان چیا ی به لیره واری سه وزه وه . شه پوله کانی ده ریای پیک ده که و تن شه پولی سپی به سه ره ناوی شینه وه ده رویشتن ، که له دووره وه با هه لی ده پینچان و به ره و شوینی دووری ده بردن .

که س نازانی نیسیک - کول سه ری له کوی یه و بنی له کوی یه . له لایه که وه پوژ هه لدی که چی له لایه کی تر هیشتا شه وه . نه و چیا یانه ی نیسیک - کولیان ده ورداوه له ژماره نایان . که س ناتوانی هه لی بینی چه ند کیوی سه ره به به فری تر له دوا ی نه م چیا یانه وه هه ن .

دایه شووری شاخدار وتی :

- نه مه مه فته نی تازه تانه نیدی لیره ده ژین و ، زه وی وزار ده چین و ، ماسی راو ده که ن مه پومالات به نیو دینن . هزار سال به خوشی لیره بژین باوه چه تان لی بکه ویتنه وه و په ره بسیننی . نه وه کانتان قه ت زمانی نیوه له بیرناکه ن نه و زمانه ی که بو نیره تان هیناوه قسه گورانی به زمانی زگمک له زاریان خوش دی هه روه ک مرویان بژین ، منیش تاهه تایه له ته ک نیوه و منداله کانتان ده بم .

نا به م شیوه یه کوپو که چه زارو که که که دوا پاشماوه ی هوزی قهره غیزی یان بوون ، له گوی گولی "نیسیک - کول" ی

نەمە نیشتمانیکى نوپیان چەنگە كەت .

رۆژگار زوو بە سەرچوو ، كۆرەكە بوو پیاویكى
كە لە گەتى چوارشانە و كچە كەش بوو ئافرهتیکى پینگە پشتوو .
ئینجا یەكتریان خواست و بوون بە هاوسەرى یەك . دایكە
شووڤى شاخدار خاكى ئیسىك - كۆلى بە جى نە هیشت و لە
لێرە واره كانی ژیا .

جارىكیان گەردو كۆلى بە یانى بوو ئاوى ئیسىك كۆل لە
ناكاو بە كەفو كۆل كەوت و شینت و هاربوو . ژنە ژانى
مندالبوونى هاتى گەلێكى ئازار بى گەشت ، پیاو هە ترەشى
چوو بوو بە تەنگاوى چوو سەرگا بەردىك و هاواری كرد :

- تۆ لە كوونى دایكە شووڤى شاخدار ؟ ئاگات لى یە
ئیسىك - كۆل چۆن پیل دەدا ؟ كچە كەت مندالى دەبى خیرا كە
وهره ، ئەى دایكە شووڤى شاخدار وهره یاریدەمان بدە .

هەر ئە و كاتە زىنگەى زەنگولێكى بە چەند ئاوازی جودا
هاتە گوێ كە لە دەنگى زەنگولەى كاروان دەچوو . دەنگى
زەنگولە كە تا دەهات نزیكتر دەكەوتە و دایكە شووڤى شاخدار
هات و لانكێكى بە شاخەكانیە و هەلگرتبوو لانكە كە لە دارى
دەرەختى لاواوى سبى دروست كرابوو . لانكە كە زەنگولێكى
زیوینى بچووكى پێدا شوڤ كرابوو ، زىنگەى لى بەرز دەبوو
ئەم زەنگولە تانیستا لە سەر لانكى مندالە كانی ئیسىك - كۆل
زایە لە ی دی دایك لانك رادەژەنى و زەنگى زیوینیش دەلەریتە و
هەر دە لى دایكە شووڤى شاخدار و بە هەشتاوى دى و لانكێكى
لە دارى لاواو دروست كراوى بە شاخەكانى هەلواسیو و
لە گەل بە دەنگە و هاتنى دایكە شووڤى شاخدار بە دواى
بانگە وازە كە دایكە مندال كە ی بوو .

دایكە شووڤى شاخدار وتى :

- ئەم لانكە بو كۆرە نۆبەرە كە تانە . خۆزیا مندالى زۆرتان
دەبوون . حەوت كۆرە ، حەوت كچ ! دایكە و باوكە گەشانە و لە
خۆشى دایكە شووڤى شاخدار كۆرە نۆبەرە كە یان ناونا
(بوغوبای) بوغوبای جاحیل بوو كچىكى جوانكیله ی لە
هۆزى كیتشاك خواست و ، بنەماله ی بوغا - كە لە دایكە
شووڤى شاخدار كەوتبوونە و ، دەستیان بە زیدە بوون كرد .
بەرەى بوغی یان تا دەهات لە ئیسىك كۆل پەرەیان دەساندو

هیزو گۆڤیان پەیدا دەكرد . بوغی یەكان وەك شتیكى پیرۆز پلە و
ریزیان لە دایكە شووڤى شاخدار دەنا . لە دەرگای رەشمالى
مالە بوغی یان نیشانەى شاخی شووڤى بە نەخش دەچنرا . تا
لە دوورە وە بزائرى خاوەنى ئەم رەشمالە لە بەرەى (بوغو) یە .
كاتێك كە بوغی یەكان بەرەنگارى هیڤشى دۆژمن دەبوونە و وە
رەمبازى یان دەكرد و شەى « بوغو! » یان دەگوتە وە . بوغی
هەمیشە سەر كەوتوو دەبوون . لە و كاتە لە لێرە واره كانی
ئیسىك - كۆل شووڤى شاخدارى سبى دەلە وەرەن كە
لە جوانى و بە دەویدا ئەستێرەى ئاسمانیان شاگە شكە دەكرد .
ئەمانە بنە چەكەى دایكە شووڤى شاخدار بوون . كەس ئازارى
نە دەدان و خراپەى لە گەل نە دەكردن . كاتێك بوغی شووڤى
دەبینى لە ئەسپەكەى دادە بەزى و پێشى بو چۆل دەكرد جوانى
كچیان بە جوانى شووڤى سبى دەچواند .

ژیان بەم جۆرە دەگوزەرا تا گەرە پیاویكى ناودار و فرە
دەولە مەندى بوغی مرد . هەزار هەزار كاوپو هەزار هەزار
ئەسبى هەبوون تەواوى شوونكارەى هەرىمە كە لە راژەى
ئەودابوون نە وەكەنى ئەو داووتیکى ماتەمینی گەرەیان بو
سازدا لە هەر چوار كەنارى دنیا بانگیان لە گەرە ناودارانى
خەلك گێراو لە ماتەمینی یەكە نامادەبن بە دوورى كەنارى
ئیسىك - كۆل سەد هەزار رەشمالیان هەلدا هەرمە پیرسە
چەندیان مەرۆ مالات كوشتە وە و چەندیان شیرى ماین
هەلقۆراند و بى ئەژمار خواردە مەنى (كاشفارى) یان دابە شیه وە
كوپرانى كابرەى دەولە مەند بە لاف و گەزافە وە دەهات و
دەچوون : تا خەلك دەولە مەندى و پلە و پایەى نە وەكەنى
جوانە مەرگە بزائى ... (ئا كۆرێژگەى خۆم ، لە كارەساتى ئەو
خەلكەى بە دەولەت و سامانە وە دەنازەن نەك بە هوش و
ئاوەزیان ..) .

خۆشخوانان بە سواری ئەسبى رەسەن و سەر و كلاوى
لە كەولى دەلەك دروستكراو شالى ئاوریشمى یە وە كە نە وەكەنى
كوچكردو پێیان خەلات كەردبوون ، دەهاتن و دەچوون و لە
ستایش و بەشان و بال هەلدانى جوانە مەرگە نە وەكەنى
نە دەكەوتن ..
یەكێكیان تێى هەلە دەكرد :

- له چ شوینکی دیکه ی ئەم سەر زەمینه ژبانی ئاوا خوشو تهنگی ماته می ئاوا گوره تان دیوه ؟
یه کیکی تر ده یگوت :

- له و پوژه وه دنیا دنیایه داوه تی وا سازنه دراوه .
یه کیکی تریش ده یگوت :

- ته نیا لای ئیمه ریز له یادی دایک و باوکان ده گیرئ و پایه یان زده نرئ و باسی و خواسی چیاکیان ده باره ده گوترئ .
یه کیکی تر تئیی هه لده کردئ :

- ئای ، خوشخوانان چه ندتان گوفتی شیرین له زاری ده تکی ،
ئه وه چیتانه ! چ وشه ی واهه یه له دنیا دا شایانی ئه و پایه
ه رزی به بیته وه شان و شکوی خوالی خوشبوو بوه شیته وه !
به م جوړه شه وو روژ به یته بیژ پیشبرکئی یه کتریان
ه کرد . (« هنی ، کوریزگه که م چه ند ناله باره ناشق و به بیته
جز له پیا هه لدان دا پیشبرکئی یه کتر بکه ن و له خوشخوانه وه
جه دوژمنی لاوژه و گورانی ») .

ئەم بەزمی ماته می گپرانه وه کوجه ژن چه ند روژ دریزه ی
ه کیشا . کورانی کابرای ده وه له مه ند ده یانویست له هه موان
ه مرکه ون و به پیش هه موو خه لکی دنیا یه بکه ون بو ئه وه ی ناوو
توره تیان ئاسو دا بگری و یستیان شاخی شووریك له سه ر
گوری باوکیان بچه قینن تاهه موو خه لك بزائن ئەم گوړه گوړی
یه کیک له پیاوچا کانی به ره ی دایکه شووری شاخداره . (« ئای ،
کوریزگه که م پیشینان له کونه وه گوتویانه سامان و دارایی ، له
خوبایی بوونی ئی ده که ویته وه ، له خوبایی بوونیش مله پوری
زوه به ره م دی ») .

کورانی کابرای ده ست رویشتوو نیازیان وابوو ریزو
شکویه کی ئه وتو بدنه یادی باوکیان که تا ئه وکاته له چه شنئ
ئه وه نه بووی ، ئەمه ش باکیان به هیچ نه بوو ، هیچیش
ه ربه سستی نه ده کردن راوچی یان هه نارد ، راوچی شووریکیان
راوکردو قوچیان برپه وه . قوچه کان پان بوون ده تگوت بالئ
هه لویه له فریندا هیند جوان بوون هه ر زهینه ت بوو سه پریان
که ی و ئی یان بنوړی ، هه ربه که یان هه ژده لکی ئی بوو بووه .
ئه مه ش واته ته مه نی هه ژده سه له کوره کان زور که یف
خوش بوون فه رمانیان به کارزانان دا ئەم شاخانه له سه ر

گوړه که بچه قینن .

پیره میردو ریش سپی ناره زایی خویمان له م کاره
ده ربړی :

- چون شوورتان کوشت ؟ کی زات ده کا ده سستی له ئاست
نه وه کانی دایکه شووری شاخدار به رزبکاته وه ؟
کورانی کابرای ده وه له مه ند وه لامیان دانه وه :

- شوور له سه ر خاکی خویمان کوژراوه هه رچی یه ک له سه رخاکی
ئیمه بر او بفرئ و بخشی له میشه وه هه تا حوشره ی ئیمه یه ئیمه
ده زانئ چی له شتی خویمان ده که ین برۆن لیره مه مینن .
خزمه تکاران ریش سپیان وه بهر قامچیان داو ،
به ره ویدا سواری ئه سپیان کردن و هه له ته و ریسوایان کردن .

له و پوژه وه دنیا گوړا کاره ساتیکی گه و ره به سه ر
نه وه کانی دایکه شووری شاخدار دا هات خه لك تیکرا که وتنه
راوی شووری سپی نیو دارستانان و هه موو که سئکی تیره ی
بوغی یان به ئه رکی ده زانی شاخی شوور له سه ر گوړی باپیرانی
بچه قینئ ئیستا کاره که بوته کاری چاکه و نیشانه ی پایه داری
کوچ کردوان ئه وه ی شاخی وه ده ست نه هینا با شایانی ریز لینان
نه ده بوو . بازرگانه تی شاخی شوور دا که وت و گردو کویمان
ده کردنه وه . هه روا که سانیکی وا له نه وه ی دایکه شووری
شاخدار په یدا بوون پیشه یان بووه وه ده ست هینان و فروشتنی
شاخی شوور . (« ئای کوریزگه که م ، له کوئی پاره هه بی و ته ی
جوان له نیو ده چی و جوانی نامینی ») .

له لیره واره کانی ئیسیک -- کۆل روژی نه مان ، له ناو
چونی شوور دا هات . بی به زه بی ده یانکوشتن شوور په ویان
کردو خویمان گه یانده ناوچه هه له ته کان به لام له ویش سه ریان
له دوونان . ره وه سه گیان تی به ردان تا به سه ر بوسه ی تیر
هاویران دابکه ون ، ئه و تیرهاویرانه ی یه کاو تیر ده یان نه نگاوتن
شوور پۆل پۆل له نیو ده بران میگه لی ته واویان به جاریک
ده کوشتن گره ویان له سه ر به ده ست هینانی شاخه کانیان
ده کرد ، تابزانن کی شاخی چروپتر په یدا ده کا .

شوور له به رچاوان ون بوون و چیاکانیان چۆل کرد
نه نیوه شه و نه به یان به ردان دهنگی شوور نه ده هاته گوئی که س

له هیچ دارستان و له هیچ په نایه ک نه ده بینراو که س نه ی ده بیننی
چون شاخی هاویشتوته سهر پشت و رهو ده کا چون به سهر
که ندو له ندان بازده داو وهک بالدار ده فری خه لکانیک هاتنه
دنیاه له ژیانیا شورریان نه دیوو به لکو ته نیا چیروکیان ده رباره
بیستبون یان شاخیان له سهر گوران دیتبون .

دایکه شورری شاخدار چی به سهر هات ؟

ره نجا ، زور له خه لکه که نیکه ران بوو ده لین پاش نه وهی
شورر له سونگی گولله و سه گی راو گوزهرانیان لی ته نگه کراو
پاش نه وهی شورر که م بوونه وهو ژماره یان له په نجه کانی
دهست په تی نه ده کرد دایکه شورری شاخدار به رهو بلندترین
تروپکی چیا یان هه لکش او مالناوایی له نیسیک - کول کردو
دوانه وه کانی خوی له راره وه چیا یی په گوره که ناوا کردو بو
ولاتیکی ترو بو چیا یی کی تری بردن .

نه مه یه له م دنیا یی دا پرووده دا نه مه ته واوی به سهر هات که یه
خه زده که ی پروا بکه و خه زیش ده که ی پروا مه که .

کاتیک دایکه شورری شاخدار رویی گوتی نیتر هه رگیز

نایه مه وه ...

تیبینی : نه م چیرو که به شیکه له رومانی که شتی یه سبی یه که
نوسینی : جه نکیز نایتماتوف .

بروانه :

السفینه البیضاء - روایة - جنکیز ایتما توف دار الفارابی - بیروت
۱۹۸۱ .

ترجمة : عبدالله حبة . مراجعة وتقديم : سعید حورانیه .
ص (۶۲ - ۷۴) .

فهره نگوک :

پوشاك : جل و به رگه
په رهول : ته بیروتوو
بیشه لان : جه نگه ل ، لیره وار
زکبه ری : دوز منکاری
داوو ده هو : پیلان
پاکتاو کردن : قر کردن - تصفیه
نه نگاوتن : پیکان
زیرووح : گیان له بهر
ناگرویه ردوو : خوله میش . مشکی
بی نه نوا : بی که س بی ده رت ان
تروپک : لوتکه
ناخاوتن : قسه کردن
تاوول : ره شمال
ناپوره : خه شامات
دزیو : ناشیرین
هه لدر : هه و رازی سهخت
هه راش : گوره
گرفتار : دوو چار
به نیوهینان : په روه رده کردن
پیل دده : شه پول دده
زایه له : ده نگدانه وه له رینه وهی ده نگ
به دهو : شوخ و شهنگ
بی نه ژمار : بی حسینب
لافو که زاف : له خوبایی بوون
دهولت : سهروهت و سامان
خوشخوان : گورانی بیژ
هه له ته کردن : راوانان
ناوچه ی هه لهت : ناوچه ی عسی
نیکه ران : دلته نگدو زویر
له سونگی : به هو ی
شورر : بزنه کیوی (وعل)
کلوی ده لهک : فرو القندس

په راویز

- دایکه شورری شاخدار : الوعلة لام ذات القرون .
- چیفیت : سواری جه نکلوه به زمانه ، لانی ناسیای نلوه راست

دژوار : سهخت

کلور : سهروهت و سامان

ری و ره سم : بهریت و ری و شوین

کوک و ته یار : ناماده